

Jerzy Treder

"Rząd czasowników w
kaszubszczyźnie", Marek Cybulski,
Gdańsk-Rumia 2001 : [recenzja]

Acta Cassubiana 3, 281-282

2001

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

JERZY TREDER

**MAREK CYBULSKI,
 RZĄD CZASOWNIKÓW W KASZUBSZCZYŹNIE,
 GDAŃSK-RUMIA 2001, SS. 201.**

Na tle bogatej literatury dotyczącej fonetyki i fonologii, morfologii i leksyki kaszubskiej z niemal całkowitym brakiem badań składni kaszubskiej uznać należy studium Marka Cybulskiego za ważne dla badań nie tylko kaszubologicznych, ale też polonistycznych i sławistycznych. Ma też ta książka pionierski charakter, oddaje bowiem całościowe badania nad rekcją czasowników w kaszubszczyźnie. Prezentująca się dobrze merytorycznie i kompozycyjnie, dobrze świadcząc o badawczym zacięciu autora. Na pochwałę zasługuje ostrożność w wyciąganiu wniosków, dyktowana m.in. tym, iż nie ma możliwości porównań z sytuacją w polszczyźnie, pod tym względem kompleksowo niezbadaną.

Książka poza szczegółowym spisem treści, wstępem zawiera obszerny rozdział prezentujący badany materiał czasownikowy, krótkie podsumowanie i zakończenie, a zamyka ją indeks scharakteryzowanych czasowników. Wstęp zawiera ważne informacje i ustalenia, ukazujące rozeznanie autora w literaturze dotyczącej rządu czasownika w ujęciu tradycyjnym i nowszym. Autor deklaruje postawę tradycyjną, ujawniającą się zresztą już w tytułowym „rząd”. Przedstawia potem krótko podstawowe źródło materiału, tj. wielki *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej* B. Sychty i źródła porównawcze.

Zasadniczą część pracy stanowi 6 rozdziałów swoistego słownika czasowników, podzielonego według „rządzonych” przez nie przypadków: biernik, dopełniacz, celownik lub biernik (dopełniacz), narzędnik i bezokolicznik. Dalsze podziały w ich obrębie są przejrzyste i logiczne. Każdy rozdział zaczyna się zwartą prezentacją ogólniejszych poglądów badaczy, jak też wyników określonych badań szczegółowych, natury synchronicznej lub diachronicznej.

Klasyfikacja w rozdziałach przebiega wedle ostrych podziałów dychotomicznych, np. w opisie konstrukcji z biernikiem najpierw prymarnie przechodnie wobec wtórnych, a potem przechodnie prymarne na oznaczanie czynności konkretnej względem określających rezultat. Niższy poziom ugrupowania wyznaczają mniej ostre podziały semantyczne, np. na czasowniki konkretne, zmysłowo-umysłowe itp. Kryterium morfologiczne (prefiksacja) zostało wyzyskane w klasyfikacji konstrukcji z czasownikami fazowymi.

Klasyfikacja jest logiczna, spójna i wyczerpująca. Została podbudowana teoretycznie literaturą, ale ostateczny jej kształt narzucił zebrany materiał. Brana w całości stanowi oryginalny twór autora. W ten sposób pośrednio i świadomie tworzy on minisłowniczki czasowników synonimicznych, np. 'kołysania, usypiania' czy 'bić, karać'. Małe te grupki czasowników autor opatruje celnymi komentarzami, jak np. kulinarne.

Książka jest poprawna od strony technicznej, np. szczegółowy spis treści, wyraźnie oznakowane części, krótko ujęte tytuły rozdziałów. Wszystko to umożliwia łatwe dotarcie do określonego miejsca pracy, a odnajdywanie w danej grupie semantycznej czasownika z odpowiednią rekcją wydatnie ułatwia indeks czasowników. W tytule należałoby jednak koniecznie dodać: *na materiale Słownika Sychty!* Warto też wiedzieć, iż książka jest znacznie skróconą wersją rozprawy doktorskiej, opartej na analizie zawartości wszystkich haseł czasownikowych w tym *Słowniku*.